

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนในวิทยาลัยครูที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ในด้านต่อไปนี้
 - 1.1 ด้านการศึกษา
 - 1.2 ด้านอาชีพและเศรษฐกิจ
 - 1.3 ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย
 - 1.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรม
 - 1.5 ด้านการเมืองและการปกครอง
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน จำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษา
3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคมและการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติในการพัฒนาชุมชนของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน
4. เพื่อศึกษาความคาดหวังในการประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนในวิทยาลัยครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร
ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนระดับอนุปริญญา ปีการศึกษา 2529 ในวิทยาลัยครู 6 แห่ง จำนวน 235 คน โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษา ความคาดหวังที่จะประกอบอาชีพของผู้ตอบ ซึ่งสร้างเป็นแบบเลือกตอบและเก็บข้อความมีจำนวน 22 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่ใช้วัดทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยจำแนกเป็น 5 ด้าน มีจำนวนทั้งสิ้น 69 ข้อ ได้แก่

1. ด้านการศึกษา
2. ด้านอาชีพและเศรษฐกิจ
3. ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย
4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม
5. ด้านการเมืองและการปกครอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวและความคาดหวังในการประกอบอาชีพ โดยใช้ร้อยละ
2. วิเคราะห์คะแนนทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา ด้านอาชีพและเศรษฐกิจ ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและการปกครอง โดยการหาค่ามัธยเทศคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ความแตกต่างของทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนของนักศึกษาที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาแตกต่างกัน กรณีที่ตัวแปรตั้งกล่าวเป็น 2 ชนิด เช่น เพศ ภูมิลำเนา ใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

4. วิเคราะห์ความแตกต่างของทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทของนักศึกษาที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาแตกต่างกัน กรณีที่ตัวแปรดังกล่าวแบ่งได้มากกว่า 2 ชนิด เช่น อายุ จำนวนพี่น้องในครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา และเงินค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษา ต่อเดือน ใช้การทดสอบด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และถ้าปรากฏว่ามีการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบภายหลังด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe' Method)
5. วิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาต่อทัศนคติในการพัฒนาชนบท โดยการใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยมีดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน จำนวน 191 คน ที่ตอบแบบสอบถาม เป็นชาย 69 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 เป็นหญิง 122 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 ส่วนใหญ่ร้อยละ 53.4 อยู่ในช่วงอายุ 18-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.90 และช่วงอายุ 22-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.0

จำนวนพี่น้องรวมบิดามารดา ส่วนใหญ่มีจำนวนพี่น้อง 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมา มีพี่น้อง 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 ส่วนผู้ที่มีพี่น้อง 1-2 คน มีจำนวนพี่น้องน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.0

ภูมิสำเนาเคมพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 73.8 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ส่วนที่อยู่ในเขตเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 26.2

ที่พักอาศัยในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครู พบว่า นักศึกษาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 53.4 และนอกเขตเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 46.6

ประสพการณ์ในการทำงานค้ำงานพัฒนาชุมชนก่อนเข้าศึกษาในวิทยาลัยครูพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.7 ไม่มีประสพการณ์ในค้ำงานพัฒนาชุมชนมาก่อน และหลังจากที่นักศึกษาได้ เข้าศึกษาในวิทยาลัยครูแล้ว ส่วนใหญ่ร้อยละ 65.4 ได้ผ่านการฝึกภาคปฏิบัติค้ำงานพัฒนาชุมชน มาแล้ว ส่วนที่ยังไม่ได้ผ่านการฝึกภาคปฏิบัติค้ำงานพัฒนาชุมชนคิดเป็นร้อยละ 34.6

ค้ำพื้นฐานการศึกษาของนักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 94.2 มีวุฒิการศึกษาเคิม ระดับ ม. 6 โปรแกรมที่สำเร็จการศึกษา ก่อนเข้าศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนใหญ่ร้อยละ 33.0 เรียนโปรแกรมอื่น ๆ เช่น โปรแกรมเกษตรกรรม อุตสาหกรรม รองมาได้แก่โปรแกรม ศิลปภาษา คิดเป็นร้อยละ 30.5 น้อยที่สุดได้แก่โปรแกรมศิลปค้ำนวน คิดเป็นร้อยละ 13.6 สำหรับสถานศึกษา ก่อนที่นักศึกษาจะเข้ามาเรียนในวิทยาลัยครู พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 38.7 สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัด รองมาร้อยละ 38.2 สำเร็จการศึกษา จากโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1.6 ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน มัธยมประจำตำบล

การสนับสนุนให้นักศึกษาเรียนสาขาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนของบิคมารคาหรือ ญักครอง พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 86.9 ให้การสนับสนุน มีเพียงร้อยละ 13.1 ที่ไม่สนับสนุนให้ เรียนในสาขานี้

เหตุผลที่นักศึกษาเลือกเรียนวิชาเอกการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่ร้อยละ 78.0 ให้ เหตุผลว่าเลือกเรียนเพราะชอบงานค้ำงานพัฒนาชุมชน มีเพียงส่วนน้อยคิดเป็นร้อยละ 22.0 ที่เลือกเรียนเพราะเหตุผลอื่น ๆ เช่น คิดว่าเรียนง่าย หรือจบแล้วหางานหาง่าย

อาชีพของบิคา พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 52.9 ที่บิคาประกอบอาชีพเกษตรกร รองมาคืออาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 16.8 และอาชีพที่บิคาประกอบน้อยที่สุดคือพนักงาน รัวิสาหกิจ มีเพียงร้อยละ 4.7

อาชีพของมารคา พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.3 ที่มารคาประกอบอาชีพเกษตรกร รองมามารคามีอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 23.0 และอาชีพที่มารคาประกอบอาชีพน้อยที่สุดคือ พนักงานรัวิสาหกิจ มีเพียงร้อยละ 2.6

รายได้ของบิคาต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.3 ที่บิคาที่มีรายได้อยู่ในระหว่าง 1,500 - 6,000 บาทต่อเดือน รองมาร้อยละ 15.2 บิคาที่มีรายได้ต่ำกว่า 1,500 บาทต่อเดือน น้อยที่สุดของบিকাคือรายได้มากกว่า 6,000 บาทต่อเดือน มีเพียงร้อยละ 0.5

รายได้ของมารคาต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.6 ที่มารคาที่มีรายได้อยู่ในระหว่าง 1,500 - 6,000 บาทต่อเดือน น้อยที่สุดของมารคาคือรายได้น้อยกว่า 1,500 บาทต่อเดือน มีเพียงร้อยละ 20.4

ระดับการศึกษาของบিকা พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.1 บิคาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองมาร้อยละ 11.5 ที่บิคาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย น้อยที่สุดของบিকাคือ การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีเพียงร้อยละ 1.6

ระดับการศึกษาของมารคา พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.2 มารคาจบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น น้อยที่สุดของมารคาคือการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีเพียงร้อยละ 1.0

จำนวนเงินที่นักศึกษาได้รับจากบิคา มารคา หรือผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.3 ใ้รับเงินอยู่ในช่วง 500 - 1,000 บาทต่อเดือน รองมาร้อยละ 23.5 ใ้รับเงินอยู่ในช่วง 1,001 - 1,500 บาทต่อเดือน และน้อยที่สุดคือผู้ที่ใ้รับเงินอยู่ในช่วงมากกว่า 2,000 บาทต่อเดือน ซึ่งมีเพียงร้อยละ 3.1 เท่านั้น

2. คำนึงถึงคตต่อการพัฒนาชนบทของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน จำแนกเป็น 5 คำน สรุปได้ดังนี้

2.1 คำนการศึกษา พบว่า มีทัศนคติส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างดีถึงดีมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การปรับปรุงโรงเรียนในชนบท จะมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนใ้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น รองมาคือ การปลุกฝังใ้ให้นักเรียนมีความรักในท้องถิ่นของตน รู้จักพึ่งตนเอง และปรับตนใ้เข้ากับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นจะช่วยให้การพัฒนาชนบทประสบความสำเร็จ สำหรับค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการทำหน้าที่ในงานพัฒนาชนบทของครู ทำให้เกิดการละทิ้งหน้าที่เรื่อการเรียนการสอนภายในโรงเรียน และเมื่อพิจารณาารวมทุกข้อ พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนมีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทคำนการศึกษาอยู่ในระดับดี

2.2 **ค่าน้ำดื่มและเศรษฐกิจ** พบว่า มีทัศนคติส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างดีถึงดีมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการ เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชสวนครัว เป็นการลดรายจ่ายและทำให้ประชาชนมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ รองมาคือต้องจัดให้มีศูนย์อบรมวิชาชีพในหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมให้รู้จักใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ สำหรับค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือในเรื่องแหล่งสินเชื่อและแหล่งเงินทุน ทำให้ประชาชนมีนิสัยชอบสร้างหนี้สินมากขึ้น และเมื่อพิจารณาารวมทุกข้อ พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารวมชนมีทัศนคติต่อการพัฒนารวมชนค่าน้ำดื่มและเศรษฐกิจอยู่ในระดับดี

2.3 **ค่านโยบายการและสุขภาพอนามัย** พบว่า มีทัศนคติส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีถึงดีมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การตั้งศูนย์เด็กเล็กในหมู่บ้าน ช่วยให้เด็กได้รับการดูแลเรื่องอาหารการกินอย่างถูกต้อง รองมาคือ การเลี้ยงบุตรโดยให้นมมารดา ทำให้สตรีเหล่านี้มีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง สำหรับค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผลการวางแผนครอบครัว ทำให้ประชาชนสะดวกต่อการย้ายถิ่นมากขึ้น และเมื่อพิจารณาารวมทุกข้อ พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารวมชนมีทัศนคติต่อการพัฒนารวมชนค่านโยบายการและสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับดี

2.4 **ค่านสังคมและวัฒนธรรม** พบว่า มีทัศนคติส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ถึงดีมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนารวมชนทำให้คนชนบทเห็นว่าวัฒนธรรมประเพณีของตนมีคุณค่ากว่าวัฒนธรรมตะวันตก รองมาคือการจัดชวนให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันในรูปกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน เป็นการสร้างนิสัยการพัฒนาท้องถิ่นที่ดี สำหรับค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ วัคในชนบทไม่ไ้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างแท้จริง และเมื่อพิจารณาารวมทุกข้อ พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารวมชนมีทัศนคติต่อการพัฒนารวมชนค่านสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับดี

2.5 **ค่านการเมืองและการปกครอง** พบว่า มีทัศนคติส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างดีถึงดีมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การที่นักพัฒนาจริงประชาชนให้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยการแจกปุ๋ยฟรี เป็นวิธีการที่ถูกต้องของงานพัฒนา รองมาคือนักพัฒนาต้องทำงานด้วยความเสียสละ เอาใจใส่การปฏิบัติงานอย่างแท้จริง สำหรับค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ งานพัฒนาท้องถิ่นประชาชนไม่ยอมเข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะถือว่าเป็นงานของทางราชการ และเมื่อพิจารณาารวมทุกข้อ พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารวมชนมีทัศนคติต่อการพัฒนารวมชนค่านการเมืองและการปกครองอยู่ในระดับดี

2.6 หัสนคติต่อการพัฒนาชนบทเมื่อพิจารณาารวมทุกด้าน พบว่า ด้านโภชนาการ และสุขภาพอนามัยมีคะแนนสูงสุด รองมาคือด้านการศึกษา และการปกครอง ส่วนคะแนนต่ำสุดคือด้านสังคมและวัฒนธรรม และค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี

3. การเปรียบเทียบหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารุมนชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาต่างกัน พบว่า

3.1 นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารุมนชนที่มีอายุต่างกัน มีหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มที่มีอายุ 19 และ 20 ปี มีหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทดีกว่ากลุ่มที่มีอายุ 22 ปี

3.2 นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารุมนชนที่มีเหตุผลในการเลือกเรียนวิชาเอกการพัฒนารุมนชนต่างกัน มีหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มที่มีเหตุผลว่าชอบงานพัฒนารุมนชนมีหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทดีกว่ากลุ่มที่มีเหตุผลว่าจบแล้วหางานทำง่าย

3.3 นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารุมนชนที่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อในสาขาวิชาเอกการพัฒนารุมนชนต่างกัน มีหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา และการปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อมีหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อในสาขาวิชาเอกดังกล่าว

3.4 นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารุมนชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาเกี่ยวกับรายได้ของมารดาต่างกัน มีหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา ด้านอาชีพและเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่กลุ่มนักศึกษาที่มีมารคามีรายได้น้อยกว่า 1,500 บาทต่อเดือน มีหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทดีกว่ากลุ่มที่มีมารคามีรายได้ตั้งแต่ 1,500 บาทต่อเดือน

สำหรับหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการศึกษาและการปกครอง ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มที่มีมารคามีรายได้น้อยกว่า 1,500 บาทต่อเดือนมีหัสนคติต่อการพัฒนาชนบทดีกว่ากลุ่มที่มีมารคามีรายได้ตั้งแต่ 1,500 บาทต่อเดือน

3.5 นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนเพศหญิงและเพศชายมีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนรวมทุกด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่เพศหญิงมีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนดีกว่าเพศชาย ส่วนทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนในแต่ละค่านั้นปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.6 นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนพี่น้องในครัวเรือนต่างกัน จำนวนเงินค่าใช้จ่ายประจำเดือนต่างกัน ระดับการศึกษาสูงสุดก่อนเข้าศึกษาในวิทยาลัยครู จบโปรแกรมการศึกษาต่างกัน ประเภทของสถานศึกษาต่างกัน ประสบการณ์ในการทำงานก่อนเข้าศึกษาในวิทยาลัยครู ประสบการณ์ในการฝึกภาคปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนต่างกัน บิคมมีระดับการศึกษาต่างกัน มารคามีระดับการศึกษาต่างกัน บิคมมีอาชีพต่างกัน มารคามีอาชีพต่างกัน บิคมมีรายได้ต่างกัน นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษากับทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชน สรุปได้ดังนี้

ทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชน (Y) มีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) กับสถานภาพเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนเงินที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายประจำเดือน (X_{11}) ระดับการศึกษาสูงสุดก่อนเข้ารับการศึกษาในวิทยาลัยครู (X_{13}) และรายได้ของมารคาคือเดือน (X_8) เท่ากับ 0.330 โค้ค่าสัดส่วนความแปรปรวนที่ทำนายได้ (R^2) เท่ากับ 0.109 และโค้ค่าน้ำหนักของตัวทำนาย (β) ดังกล่าว ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สร้างสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z_1' = -0.203 Z_{11} + 0.179 Z_{13} - 0.167 Z_8$$

5. นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน มีความคาดหวังว่าจะประกอบอาชีพเป็นพัฒนากรมีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น โดยคิดเป็นร้อยละ 64.9 รองลงไปคาดหวังที่จะประกอบอาชีพได้ก็ คิดเป็นร้อยละ 2.6

สถานที่ที่ประสงค์จะไปทำงานหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว นักศึกษาประสงค์ที่จะไปทำงานที่ใดก็ได้จำนวนมากที่สุด เมื่อเทียบกับสถานที่ที่เป็นภูมิลำเนาเดิม โดยคิดเป็นร้อยละ 78.0

รองลงไปประสงค์ที่จะกลับไปทำงานในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีร้อยละ 19.4 และมีร้อยละ 2.6 ที่ไม่ประสงค์จะกลับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

อภิปรายผลการวิจัย

1. สถานภาพทั่วไปของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาหญิงส่วนใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาราย และมียุคอยู่ในระหว่าง 18-21 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญศรี มั่นนาค¹ ที่พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน ในปีการศึกษา 2526 และกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครู 12 แห่ง เป็นนักศึกษาหญิงมากกว่านักศึกษาราย ทั้งนี้อาจเนื่องจาก นักศึกษาหญิงสมัครเข้าสอบ เพื่อศึกษาในสาขาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนมากกว่านักศึกษาราย และอาจทำคะแนนสอบเข้าได้สูงกว่านักศึกษารายครั้งที่ แครฟท์ (Kraft)² ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ภูมิหลังและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยใช้ นักศึกษาปีที่หนึ่ง แผนกวิทยาศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 368 คน ผลปรากฏว่า นักศึกษาหญิงทำคะแนนได้สูงกว่า นักศึกษาราย ไม่ว่าจะเป็นช่วงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ช่วงสอบไล่ และขณะเรียนในมหาวิทยาลัย

สำหรับจำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักศึกษา พบว่า ส่วนมากมีพี่น้องในครอบครัว 3-4 คน อาจมีขนาดครอบครัวไม่ใหญ่มาก และพบว่ารายได้ของบิดามารดาต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ใน ช่วง 1,500 - 6,000 บาทต่อเดือน นับได้ว่าเป็นครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมใน

¹ เพ็ญศรี มั่นนาค, การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา กับอาจารย์ผู้สอน เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาเอกการพัฒนาชุมชน ระเบียบประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงของวิทยาลัยครู, หน้า 155.

² Richard J. Kraft, "Students Background, University Admission and Academic Achievement in the University of Thailand", Dissertation Abstracts 1969 : 3379 - A

ระดับปานกลาง³ และอาจกล่าวได้ว่านักศึกษาอยู่ในครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่ บิดามารคาสมาารถสนับสนุนให้บุตรโอรสมีโอกาสศึกษาต่อในวิทยาลัยครู ทั้งนี้เพราะค่าใช้จ่ายเพื่อ การศึกษาของวิทยาลัยครู กำหนดค่างวดค่าเล่าเรียนเพียงหน่วยกิตละ 20 บาท⁴ นอกจากนี้ยัง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับเงินจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองเพื่อการศึกษาอยู่ในช่วง 501 - 1,000 บาทต่อเดือน ซึ่งน่าจะเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในการศึกษา เนื่องจากที่ตั้งของ วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค อีกทั้งนักศึกษายังสามารถเข้าพักอาศัยในหอพักของ วิทยาลัยครู ซึ่งเก็บค่าหอพักในราคาถูก ค่าใช้จ่ายประจำเดือนจึงไม่สูงนัก จึงน่าจะมีส่วน สนับสนุนการศึกษาของนักศึกษา

คำขวัญอำเนาเคิมของนักศึกษาพบว่า ส่วนมากอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล อีกทั้งอาชีพ ส่วนใหญ่ของบิดาและมารดาประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม นักศึกษาจึงมีโอกาสได้ใกล้ชิด กับชนบท และมีความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานของชุมชนที่อาศัยอยู่ ตลอดจนปัญหาและความต้องการ ของชุมชนชนบท ดังที่ ไพรคัน เตะระรินทร์⁵ ได้กล่าวว่า โดยสรุปปัญหาและความต้องการของ ชนบท คือ

1. ต้องการน้ำดื่มและน้ำใช้เพื่อการเกษตรตลอดปี
2. ต้องการถนนที่ใช้การได้ตลอดฤดูกาล รวมทั้งสะพานที่ไม่ชำรุดตลอดฤดูกาล
3. ต้องการให้มีความสะดวกเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน ไม่มีโจรผู้ร้ายลักขโมยวัวควาย
4. ต้องการอยู่อย่างสันติไม่มีผู้ก่อกวนทางการเมืองมาทำให้ชาวบ้านอยู่อย่างไม่เป็นสุข
5. ต้องการบ้านเรือน อาหาร และเครื่องนุ่งห่ม

³สำนักนายกรัฐมนตรี, รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2529, หน้า 20-21.

⁴วิทยาลัยครูเพชรบุรี, "ระเบียบสภาการศึกษาที่คิดครุว่าด้วยการรับจ่ายเงิน" คู่มือการ ศึกษา. ปีการศึกษา 2529, หน้า 19.

⁵ไพรรคัน เตะระรินทร์, การบริหารงานพัฒนาชนบท. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช 2524), หน้า 172.

6. ต้องการมีงานทำในระหว่างว่างจากการทำนา
7. ต้องการบริการค้ำสาธาณสุข ที่ให้การรักษายาพยาบาลคนเจ็บไข้ได้ป่วยได้ทันเวลาและมีประสิทธิภาพ
8. ต้องการที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ไม่ต้องเช่าหรือทำงานเป็นผู้อยู่จ้างแรงงานที่ขาดเสถียรภาพ
9. ต้องการขยายรายช้ศรัพฐ ปุ๋ย พันธุ์พืชต่าง ๆ ที่ให้ผลดีแก่ลงทุนต่ำ
10. ต้องการปลดปล่อยหนี้สิน หรือต้องการสินเชื่อเพื่อนำไปลงทุนในการผลิต
11. ต้องการตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตและต้องการขยายผลผลิตในราคาขายที่ธรรมไม่ถูกกดราคา
12. ต้องการเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ ตามแต่ละท้องถิ่นที่เหมาะสม และต้องการให้มีการป้องกันโรคระบาด รวมทั้งต้องการอาหารสัตว์บางประเภทในราคาถูก
13. ต้องการปรับปรุงฝีมือและความรู้การประกอบอาชีพให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ทั้งทางด้านการเกษตรกรรมและด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ตนถนัดอยู่แล้ว
14. ต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาที่นำไปประกอบอาชีพหรือช่วยพ่อแม่หารายได้เพิ่มขึ้นเมื่อจบการศึกษา

จากความต้องการดังกล่าว เป็นความต้องการที่พบเสมอในชนบท จึงอาจกล่าวได้ว่า นักศึกษาส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานของปัญหาและความต้องการตลอดจนมีความสำนึกในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้อย่างเหมาะสมถูกต้องมากกว่า นักศึกษาที่มีที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนชนบท ทั้งนี้ผลการสรุปรายงานการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาชนบท ของนายแพทย์ จรัส สุวรรณเวลา⁶ กล่าวคือ "การคัดเลือกนิสิต นิสิตที่เข้ามาใหม่ปัจจุบันกว่าร้อยละ 80 มาจากกรุงเทพมหานคร เพราะฉะนั้น จะให้บัณฑิตออกไปชนบทคงจะเป็นปัญหา"

⁶จรัส สุวรรณเวลา, "การวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท รายงานการประชุมทางวิชาการ ปี 2524, 29-30 มกราคม 2524 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย", หน้า 50.

สำหรับระดับการศึกษาของบิดาและการศึกษาของมารดา พบว่า ส่วนมากจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และยังพบว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้การสนับสนุนการศึกษาในสาขาวิชาเอกนี้แก่นักศึกษา จึงอาจกล่าวได้ว่า ทั้งบิดา มารดา และผู้ปกครองมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษาในสาขาวิชาเอกนี้ และอาจจะไม่พอใจในระดับการศึกษาของตน จึงพยายามสนับสนุนให้บุตรของตนได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งจากการศึกษาของ กองแก้ว สุวรรณหะกร⁷ พบว่า เกษตรกรมีความโน้มเอียงที่ต้องการให้บุตร เรียนสูงกว่าตนและบิดาที่อยู่ในชนบทในกลุ่มอาชีพเดียวกันมีความมุ่งหวังให้บุตร เรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป

ก่อนระดับการศึกษาสูงสุดก่อนเข้ารับการศึกษาในวิทยาลัยครูของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนมากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และโปรแกรมที่ศึกษาส่วนมากมาจากโปรแกรมอื่น ๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม รองลงไปคือโปรแกรมศิลปภาษา จึงอาจเป็นไปได้ที่นักศึกษาเลือกเรียนวิชาเอกนี้เพราะมีความเข้าใจและมีความถนัดในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ในงานพัฒนาชุมชนได้ เมื่อเข้าเรียนในวิทยาลัยครู จึงเลือกเรียนสาขาวิชาที่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่เคยเรียนมาก่อน อีกทั้งหลักสูตรวิชาเอกการพัฒนาชุมชนในวิทยาลัยครูยัง เปิดกว้างที่จะรับบุคคลทั่วไปโดยไม่กำหนดสาขาวิชาที่เคยเรียนมาก่อน จึงทำให้มีนักศึกษาในโปรแกรมที่แตกต่างกัน เข้ามาศึกษาในสาขาวิชาเอกนี้เป็นจำนวนมาก

สถานศึกษาก่อนที่นักศึกษาจะเข้ามาเรียนในวิทยาลัยครู พบว่า ส่วนมากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษากลุ่มนี้ได้เปรียบในเรื่องของสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตที่เจริญกว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบุคลากรของโรงเรียนที่พร้อมที่จะจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพ นักศึกษากลุ่มดังกล่าวจึงมีโอกาสในการสอบ เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูได้มากกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอและตำบล

⁷ กองแก้ว สุวรรณหะกร, "ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมในชนบทของประเทศไทย", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 118.

และจากข้อค้นพบที่ว่านักศึกษาส่วนมากไม่เคยมีประสบการณ์ในคํานางานพัฒนาชุมชนมาก่อนที่จะเข้ามาศึกษาในสาขาวิชาเอกนี้ อย่างไรก็ตามนักศึกษาส่วนมาก ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตเทศบาล จึงมีโอกาสได้เรียนรู้ถึงปัญหาความต้องการของคนในเขตเทศบาลและนอกจากนี้ก็มีโอกาสเข้าไปสัมพันธ์กับงานพัฒนาชุมชนในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ โดยการออกฝึกงานภาคสนามหรือวิชา 247 การพัฒนาชุมชน 1 (ปฏิบัติงานภาคสนาม) โดยทางวิทยาลัยครูได้ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด และทำบลาออกทุกครั้งเพื่อออกไปฝึกภาคสนาม รวมทั้งยังได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี และจากผลการศึกษารายการของเพ็ญศรี มั่นนาค⁸ พบว่า เนื้อหาวิชาบังคับในหลักสูตรส่วนมากเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้และมีความเข้าใจสภาพที่แท้จริงในชุมชนเป็นอย่างดี ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะเบื้องต้นในการสำรวจชุมชน และเข้าใจเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานในสายงานพัฒนาชุมชนระดับต่าง ๆ อีกทั้งอาจารย์ผู้สอนกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนก่อนการเรียนการสอน กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดมีความสำนึกในหน้าที่และบทบาทของครูในการพัฒนาชุมชน สอดแทรกคุณธรรมและลักษณะนิสัยที่ดีของครูที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชน⁹ จากข้อค้นพบดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เนื้อหาวิชาในหลักสูตรส่งเสริมเข้าใจสามารถวิเคราะห์ปัญหาและสามารถประสานงานกับหน่วยงานพัฒนาชุมชนอื่น ในการออกไปฝึกงานภาคสนามจึงน่าจะมีส่วนส่งเสริมทัศนคติที่ดีของงานพัฒนาชุมชนของนักศึกษาวิชาเอกนี้

เหตุผลที่นักศึกษาเลือกเรียนวิชาเอกการพัฒนาชุมชน ส่วนมากให้เหตุผลว่า ชอบงานพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เพ็ญศรี มั่นนาค¹⁰ ซึ่งพบว่า นักศึกษารายและ

⁸ เพ็ญศรี มั่นนาค, "การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาเอกการพัฒนาชุมชน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของวิทยาลัยครู",

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 164.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 165.

นักศึกษาหญิงมีความเห็นตรงกันคือ คิดว่าเลือกศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นวิชาที่น่าสนใจ เพราะสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศในปัจจุบัน ทั้งนี้ นักศึกษามีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งชาติในการให้ความสำคัญกับปัญหาความยากจนในชนบท ตลอดจนมีทัศนคติที่คัดค้านการดำเนินงานด้านพัฒนาชุมชนของรัฐบาล

2. ทัศนคติของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนในวิทยาลัยครูที่มีต่อการพัฒนาชนบท ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งในการอธิบายแยกเป็นรายด้านดังนี้

2.1 ด้านการศึกษา พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษาอยู่ในระดับดี ถึงดีมาก ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การปรับปรุงโรงเรียนในชนบทเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้ข่าวสารและบริการอื่น ๆ ที่ชุมชนต้องการ เพื่อให้ชุมชนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น สามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น มีความคิดใหม่ ๆ ที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม และทั้งนี้นักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นคล้ายกล่าวสอดคล้องกับปรัชญาของการพัฒนาชุมชนที่ว่า การพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จ มีค่าน้อยกว่าผลสำเร็จทางวัตถุเท่านั้น แต่หากขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านทัศนคติ ทักษะ ความรู้ และความสามารถของประชาชนเป็นสำคัญ¹¹ การศึกษาซึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคนในท้องถิ่น ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา ระดับรองลงมาคือ การปลุกฝังให้นักเรียนมีความรักในท้องถิ่นของตน รู้จักพึ่งตนเอง และปรับตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นเพื่อช่วยในการพัฒนาชนบทประสบความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานพัฒนาชนบทจะประสบความสำเร็จไปประการหนึ่งคือ การมีความรักในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ

¹¹ สุกิจ จุลละนันท์, "การพัฒนาชุมชน" ใน อมร รัชสาสัย และ ชัดติยา กรรณสูตร (เรียบเรียง), ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ, หน้า 45.

การส่งเสริมและปลูกฝังคุณลักษณะของประชาชนในท้องถิ่นที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชนบท กล่าวคือ ปลูกฝังให้ประชาชนมีความรักในท้องถิ่น รู้จักใช้ความสามารถเพื่อช่วยตนเอง (Self-Help) และเข้ามามีส่วนรวม (Participation) หรือความคิดริเริ่ม (Initiative) ของประชาชนในชุมชนเองเป็นหลักในการดำเนินงาน¹² และทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษาที่มีความเฉลียวฉลาดกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การทำหน้าที่ในงานพัฒนาชนบทของครู ทำให้เกิดการละทิ้งหน้าที่ในเรื่องการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่ทำงานของนักศึกษา โดยถือว่าการเรียนการสอนเป็นหน้าที่หลักที่สำคัญของครู และอาจเห็นว่าครูยังสามารถที่จะทำหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นไปพร้อม ๆ กับการเรียนการสอนได้ กล่าวคือ ครูยังสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้พื้นฐานทางด้านการพัฒนาชุมชนให้แก่เด็กนักเรียน เพื่อที่จะให้เด็กนำไปถ่ายทอดให้บิดามารดาหรือบุคคลในครอบครัวอันเป็นการสนับสนุนงานพัฒนาชุมชนทางอ้อมได้อีกประการหนึ่ง

2.2 คำนวณอาชีพและเศรษฐกิจ พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทอยู่ในระดับค่อนข้างดีถึงดีมาก ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านอาชีพและเศรษฐกิจที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชสวนครัว เป็นการลดรายจ่ายและทำให้ประชาชนมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ ทั้งนี้อาจจะแสดงให้เห็นว่านักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนมีทัศนคติที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชนที่มุ่งให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ และรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนยังเห็นความสำคัญของการประหยัด ซึ่งน่าจะเป็นการเริ่มต้นที่ดีของการเป็นครูนักพัฒนา ของนักศึกษาวิชาเอกนี้ ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านอาชีพและเศรษฐกิจ ระดับรองลงมาคือ ท้องจัดให้มีศูนย์อบรมวิชาชีพในหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมให้รู้จักใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อาจจะเนื่องจากนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกงานภาคปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นมาก่อน จึงเห็นความสำคัญ

¹² สานิตย์ บุญชู, "ความรู้ทั่วไปในการพัฒนาชุมชน", หน้า 17.

ของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนา และทั้งนี้ในท้องถิ่นชนบทยังคงขาดศูนย์หรือหน่วยงานที่จะทำหน้าที่ในการอบรมวิชาชีพที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้แก่ประชาชนในชนบท และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สะอาด พงอินทร์¹³ พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา คือ ขาดแคลนวัสดุ และอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือส่งเสริมและสนับสนุนวิชาชีพของประชาชน ตลอดจนขาดบุคลากรด้านอาชีพต่าง ๆ ที่จะให้ความรู้แก่ประชาชน และทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านอาชีพและ เศรษฐกิจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือแหล่งสินเชื่อและแหล่งเงินทุน ทำให้ประชาชนมีนิสัยชอบสร้างหนี้สินมากขึ้น อาจเนื่องมาจากนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เห็นว่าการกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนของประชาชนไม่ได้สร้างลักษณะนิสัยดังกล่าว แต่อาจเป็นการแก้ไขปัญหาค่าความขาดจนซึ่งเป็นปัญหาคงกล่าวมีผลกระทบต่อการลงทุนด้านการเกษตรของประชาชนซึ่งเป็นปัญหาที่เกินขีดความสามารถที่ประชาชนจะแก้ไขเองได้ จึงควรที่รัฐบาลจะต้องหาทางช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อการลงทุนด้านการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นชนบท

2.3 ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทอยู่ในระดับที่ดีถึงดีมาก ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตั้งศูนย์เด็กเล็กในหมู่บ้าน ช่วยให้เด็กได้รับบริการดูแลเรื่องอาหารการกินอย่างถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จึงให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวมากกว่าประเด็นอื่น ๆ ประกอบกับอาจมีประสบการณ์ตรงในเรื่องนี้จากการฝึกงานภาคปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชน กล่าวคือ

¹³สะอาด พงอินทร์, "บทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทภาคจน ตามการรับรู้ของครูและผู้บริหารการศึกษาในเขตการศึกษา 8", หน้า 362 - 363.

โภชนาการที่เค็มมีอาหารไม่เพียงพอต่อการบริโภค หรือการบริโภคอาหารที่ไม่มีคุณค่าต่อร่างกาย จึงเห็นว่าการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กในหมู่บ้านเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเหล่านี้ได้รับอาหารที่เพียงพอและมีประโยชน์ต่อร่างกาย ตลอดจนได้รับการดูแลรักษาจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ เช่น การชั่งน้ำหนักอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการเจริญเติบโตของเด็ก หักคะแนนต่อการพัฒนาชนบทด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย ระดับรองลงมาคือ การเลี้ยงดูทารกโดยให้แม่ของมารดาทำให้สตรีเหล่านี้สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาไม่มีโอกาสพบเห็นสภาพที่แท้จริงของมารดาในท้องถิ่นชนบทจากการฝึกงานภาคปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชน ว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตรด้วยน้ำนมของตัวเอง ส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง สาเหตุอาจมาจากสตรีเหล่านี้ขาดความรู้ด้านโภชนาการ หรือมีความเชื่อผิด ๆ ในการรับประทานอาหาร เช่น การห้ามสตรีมีครรภ์ไปรับประทานเนื้อสัตว์ จึงมีผลเสียต่อสุขภาพของมารดาและบุตรโดยตรง และหักคะแนนต่อการพัฒนาชนบทด้านโภชนาการ และสุขภาพอนามัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ ผลของการวางแผนครอบครัวทำให้ประชาชนสะดวกต่อการย้ายถิ่นเข้าเมืองมากขึ้น อาจเป็นไปได้ที่นักศึกษามีความคิดเห็นว่าผลของการวางแผนครอบครัวคือ การมีบุตรน้อย หรือมีบุตรในระยะห่างกันพอสมควร ไม่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของชาวชนบท ทั้งนี้เพราะชาวชนบทส่วนใหญ่มีความรักและผูกพันอยู่กับท้องถิ่นเดิมของตนซึ่ง เป็นคุณลักษณะที่ดีของประชาชนในท้องถิ่นที่จะเชื่ออำนาจต่อการพัฒนาชนบท

2.4 ค่านิยมและวัฒนธรรม พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับพอใช้ถึงดีมาก หักคะแนนต่อการพัฒนาชนบทด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาชนบทให้คนชนบทเห็นว่าวัฒนธรรมประเพณีของตนมีคุณค่ากว่าวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ ประจักษ์ มัชฌิมา ที่พบว่า คนในท้องถิ่นชนบทเป็นพวกอนุรักษนิยม (Conservative)¹⁴ ดังนั้น วัฒนธรรม

¹⁴ ประจักษ์ มัชฌิมา, สังคมวิทยาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2526), หน้า 44.

ทางประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือและปฏิบัติมาเป็นเวลานาน จึงน่าจะเป็นสิ่งที่บุคคลเชื่อมั่น และเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมเดิมของตนมากกว่าวัฒนธรรมของสังคมอื่น ทั้งนี้ สถานศึกษาจึงควรมีบทบาทในการ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ในการอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้แก่วัยเรียนอย่างถูกต้อง ในระดับรองลงมาคือ การชักชวนให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสได้ทำงานร่วมกันในรูปกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน เป็นการสร้างนิสัยการพัฒนาท้องถิ่นที่ดี ทั้งนี้ อาจเนื่องจากนักศึกษามีทัศนคติที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน ดังที่ นิรุก ไชยกูล¹⁵ กล่าวว่า มุ่งให้ประชาชนมีความสำนึกในดาร เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน รู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหาและปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ทั่วไปในการพัฒนาชุมชนขององค์การสหประชาชาติ กล่าวคือ¹⁶ การพัฒนาชุมชนมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนให้มากที่สุด ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับอื่น ๆ วัคในชนบทไม่ได้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เนื่องจากนักศึกษส่วนใหญ่ได้มีประสบการณ์ในการฝึกงานภาคปฏิบัติด้านการพัฒนาชนบท อีกทั้งภูมิสำเนาเดิมของนักศึกษส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเทศบาล จึงอาจเป็นไปได้ว่านักศึกษฯ เห็นว่าวัคมีได้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเพียงประการเดียว แต่ยังมีภาระกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจนดูเหมือนว่าวัคมีได้มุ่งส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างแท้จริง ดังเช่น พระสงฆ์ซึ่งมีบทบาทในการ เป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่พร้อมต่อการพัฒนามากกว่าบุคคลอื่น¹⁷ ทั้งนี้ เนื่องจากวัคเป็นสถานที่ที่ปะทะของบุคคล

¹⁵นิรุก ไชยกูล, การพัฒนาชุมชน. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, หน้า 25.)

¹⁶ชิรวัฒน์, การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. หน้า 35.

¹⁷พิณิจ ลาภานานนท์, "พระสงฆ์ในชนบทภาคอีสานกับการพัฒนาตามหลักการที่ตนเอง" (ปริญาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 3.

ทั่วไป พระสงฆ์จึงสามารถทราบปัญหา ความต้องการ ตลอดจนความคิดเห็นของชาวบ้านได้
ดีกว่าใคร ๆ อีกทั้งชาวบ้านยังยอมรับนับถือและเชื่อฟังการให้คำแนะนำต่าง ๆ พระสงฆ์จึงมักจะ
เป็นผู้นำในการพัฒนา ตลอดจนสามารถชักชวนให้ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันสร้างความเจริญให้แก่
ท้องถิ่นเช่น การสร้างถนน สะพาน โรงเรียน เป็นต้น

2.5 คำนำการเมืองการปกครอง พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนมี
ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านการเมืองการปกครองอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด ทัศนคติต่อ
การพัฒนาชนบทด้านการเมืองการปกครองในระดั้มากที่สุดคือ การที่นักพัฒนาจูงใจประชาชนให้
เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยการแจกปุ๋ยฟรี เป็นวิธีการที่ถูกต้องสำหรับการพัฒนา ทั้งนี้ อาจเนื่อง
มาจากนักศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์จากกิจกรรมบางประเภทที่ใช้ระบบจูงใจด้วยการแจกของ
จนทำให้กิจกรรมนั้น ๆ บรรลุเป้าหมาย เช่น การวางแผนครอบครัว การหาเสียงเลือกตั้ง
และทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าทัศนคติในประเด็นดังกล่าวขัดแย้งกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชนบทกล่าวคือ
การที่ประชาชนสามารถคิดริเริ่มตัดสินใจและดำเนินการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้เอง¹⁸
ดังนั้นหากนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าวว่าเป็นวิธีการที่ถูกต้องสำหรับการพัฒนา
สถาบันการศึกษาที่ผลิตนักศึกษานี้ ควรจะหาวิธีการหรือจัดกิจกรรมที่จะชี้ให้เห็นถึงผลเสีย
ของการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีได้เกิดจากความต้องการและความสมัครใจที่แท้จริงของบุคคล
ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านการเมืองการปกครองในระดับรองลงมาคือ นักพัฒนาต้องทำงาน
ด้วยความเสียสละเอาใจใส่การปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาวิชาเอก
การพัฒนาชนบท และมีความมุ่งหวังที่จะออกไปประกอบอาชีพพัฒนากรอย่างแท้จริง สำหรับทัศนคติ
ต่อการพัฒนาชนบทด้านการเมืองการปกครองในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ
งานพัฒนาท้องถิ่นประชาชนไม่ยากเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะถือว่าเป็นงานของทางราชการ อาจ
จะเป็นไปได้นักศึกษามีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชนที่มุ่งให้การพัฒนาเกิดจาก

¹⁸อมร รัตนาสัจย์ และ ยุวัฒน์ วุฒิมณี, การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน :
แนวความคิดทฤษฎีและทางปฏิบัติในการพัฒนาประเทศ, หน้า 1.

การร่วมแรงร่วมใจของประชาชนอย่างแท้จริงกล่าวคือ งานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ดำเนินไปด้วย
การรวมกำลังของประชาชนเองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเพื่อปรับปรุงสภาพทาง เศรษฐกิจ สังคมและ
วัฒนธรรมของชุมชนนั้นให้เจริญยิ่งขึ้น¹⁹

2.6 เมื่อพิจารณารวมทุกด้าน นักศึกษาวิชาเอกพัฒนาชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อ
การพัฒนาชนบท กล่าวคือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพและเศรษฐกิจ ด้านโภชนาการและสุขภาพ
อนามัยด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านการเมืองและการปกครอง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า นักศึกษามีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัยดีกว่าด้านอื่น ๆ รอง
ลงไปได้แก่ด้านการเมืองการปกครอง สำหรับด้านที่คะแนนต่ำสุดได้แก่ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัยของนักศึกษาวิชาเอกการ
พัฒนาชุมชน พบว่า ทัศนคติดีกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาได้ประสบปัญหาด้านนี้
ในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และชุมชนที่ตนได้ออกฝึกงานภาคสนาม ตลอดจนได้พบเห็นวิถีดำเนินการ
แก้ไขปัญหของหน่วยงานรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ช่วยให้ชนบทพ้นจากปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ
ที่เบียดเบียนอยู่เสมอ อันมีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต ทำให้เกิดปัญหาในด้านการประกอบอาชีพ
อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชนด้วย สาเหตุที่ทำให้คนชนบทประสบปัญหาด้าน
โภชนาการและสุขภาพอนามัยก็มากได้แก่²⁰

1. การขาดความรู้ในค่านอนามัย โภชนาการ และการบริบาลทารก ครอบครั
ในชนบทไม่รู้จักการวางแผนครอบครัว ทำให้มีลูกมาก ร่างกายอ่อนแอทั้งแม่และเด็ก ขาดความ
รู้ในการป้องกันและรักษา เมื่อเจ็บป่วยขึ้นมา ก็รักษากันแบบง่าย ๆ โดยอาศัยหมคกลางบ้าน
สมุนไพร หรือซื้อยากินเอง จะไปโรงพยาบาลเมื่อมีอาการหนักมากแล้ว

¹⁹ชนิตา วัณพลเมือง, ครูการศึกษาและการพัฒนาชุมชน, หน้า 43.

²⁰ธีรวัฒน์ นิจนทร, การศึกษากับการพัฒนาชุมชน, หน้า 87 - 88.

2. การขาดแคลนแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และสถานพยาบาลต่าง ๆ รวมทั้งการไม่ได้รับบริการด้านสาธารณสุขที่พอ บ้านเรือนอยู่ห่างเส้นทางคมนาคม ทำให้ไปรับการรักษาพยาบาลไม่สะดวก ในปี 2522 พบว่ามีแพทย์ทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 60 ส่วนที่เหลือร้อยละ 40 อยู่ในส่วนภูมิภาค เป็นผลทำให้อัตราแพทย์ต่อประชากรในกรุงเทพฯ เท่ากับ 1 : 1200 ในขณะที่ต่างจังหวัดทั้งหมดมีอัตราส่วน 1 : 17,000 คน ในด้านสถานพยาบาล มีโรงพยาบาลอำเภอ 336 แห่ง หรือร้อยละ 51 ของจำนวนอำเภอทั้งหมด มีสถานีอนามัย ร้อยละ 82 ของจำนวนตำบลทั้งหมด และสำนักงานเขตคุ้มครองมีร้อยละ 4.5 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด จึงยังไม่สามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง²²

3. การมีฐานะยากจนและรายได้ต่ำไม่เพียงพอแก่การยังชีพ ซึ่งพบว่า คนไทยในชนบทไม่น้อยกว่า 10 ล้านคน ยังมีฐานะยากจน พึ่งตนเองไม่ได้ ทำให้เด็กวัยเรียนในชนบทประมาณร้อยละ 70 - 80 ใ้รับอาหารไม่เพียงพอ ประชาชนในหมู่บ้านที่ยากจนส่วนใหญ่เป็นโรคพยาธิลำไส้และโรคโลหิตจาง เนื่องจากมีปัญหาในด้านการกิน และการดำรงชีวิต²³

จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยให้การศึกษาที่ถูกต้องแก่ประชาชนในชนบท ซึ่งจากผลการวิจัยของ จารุวรรณ วัฒนกุล²⁴ ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของครูและโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน ด้านสุขภาพอนามัย พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมระดับตำบลส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยในระดั้มากกว่าครูและโรงเรียนควรมีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนด้าน

²²สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย 2525), หน้า 254 - 255.

²³กองศึกษาภาวะเศรษฐกิจและเผยแพร่การพัฒนา, แผนพัฒนาชนบทยากจนในระยะของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ม.ป.ท. 2525, หน้า 4 - 5.

²⁴จารุวรรณ วัฒนกุล, "ความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมระดับตำบลที่ยื่นออกโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทเกี่ยวกับหน้าที่ของครูและโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน" หน้า 102 - 103

สุขภาพอนามัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สงัด มิตกิตติ²⁵ ที่พบว่า ผู้บริหารและครูมีความต้องการที่จะให้บริการชุมชนในค่านิยมโภชนาการและอนามัยในระดับมาก ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าครูส่วนมากมีความเห็นว่า คนนั้นมีความรู้เบื้องต้นในขั้นพื้นฐานที่พอจะช่วยเหลือชุมชนในกิจกรรมการพัฒนาสุขภาพอนามัยได้ อีกทั้งยังอาจช่วยประสานงานกับบุคลากรทางค่านิยมสาธารณสุขได้

นอกจากนี้ ทิพาพร วรรณประภา²⁶ ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการแก้ปัญหาสาธารณสุขชุมชนว่า "ครูอาจจะทำหน้าที่ได้โดยประสานงานกับบุคลากรและหน่วยงานค่านิยมหรือสาธารณสุข" ทั้งนี้เพื่อนำบุคลากรทางค่านิยมสาธารณสุข เข้ามาประสานงานกับโรงเรียนของชุมชนและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ และจากการสรุปผลการดำเนินงานค่านิยมสาธารณสุข ในการประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิเคราะห์ครึ่งทางแผน²⁷ ได้สรุปผลที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินการครั้งนี้ โครงการโภชนาการ พบว่า อัตราการขาดสารอาหารในเด็กก่อนวัยเรียนลดลง ระดับความรู้รุนแรงที่สุด คือการขาดอาหารรุนแรงลดลงถึงร้อยละ 62.5 โครงการสาธารณสุขมูลฐาน ได้

²⁵สงัด มิตกิตติ, "การบริการชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย", (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525), หน้า 61 - 68.

²⁶ทิพาพร วรรณประภา, "บทบาทครูกับการพัฒนาท้องถิ่น", วารสารพัฒนาชุมชน, (21 มิถุนายน 2525), หน้า 41.

²⁷สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ชนบทไทย 2527, หน้า 18 - 19.

จัดตั้งกองทุนยารื่น 6,172 แห่ง โครงการจัดหาน้ำสะอาด ประชาชนกว่า 6,000 ครอบครัว มีน้ำสะอาดบริโภคและนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ กว่า 1,000 แห่ง มีน้ำสะอาดเพียงพอ 2 ลิตร/วัน/คน โครงการวางแผนครอบครัวและอนามัยแม่และเด็ก โครงการควบคุมโรคติดต่อ สามารถขยายบริการในเขตชนบทยากจนเพิ่มขึ้นกว่า 300,000 ราย จากปัญหาค้นโภชนาการ และสุขภาพอนามัยที่ชุมชนในชนบทประสบปัญหาตลอดจนการดำเนินงานด้านสาธารณสุขที่ประสบผล สำเร็จ อีกตั้งครูโรงเรียนต่างก็ถือเป็นหน้าที่ที่จะพัฒนาชุมชนในค้ำสุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นแบบอย่าง ที่คของผู้เสียสละเวลา กำลังแรงเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้อาจสร้างความประทับใจแก่นัก ศึกษาที่ออกไปฝึกงานภาคสนามในชุมชนชนบท และมีส่วนส่งเสริมให้นักศึกษามีทัศนคติที่ค้ำต่อการ พัฒนาชนบทด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย อีกทั้งยัง สอดคล้องกับข้อสรุปการประเมินผล โครงการโรงเรียน มพช. ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ²⁸ ได้พบว่า "...กิจกรรม พัฒนาชุมชนที่ชุมชนพอใจมากที่สุดคือ กิจกรรมค้ำสุขภาพอนามัย"

ทัศนคติค้ำการพัฒนาชนบทค้ำการ เมืองการปกครองของนักศึกษาพบว่า มีทัศนคติ ที่ค้ำรองจากค้ำโภชนาการและสุขภาพอนามัย แสดงถึงการที่นักศึกษายอมรับคุณค่าของ การปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนยอมรับนโยบายและการดำเนินงานค้ำการพัฒนาชนบทของรัฐบาล ค้ำมุ่งแก้ปัญหาค้ำพื้นฐานของชุมชนชนบทอันได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาความไม่รู้และปัญหาโรค ภัยไข้เจ็บ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาวิกฤตที่ชุมชนเวียงอยู่ในชนบท ซึ่งหากปัญหาค้ำกล่าวยังมีอยู่ ในอัตราสูง ย่อมกระทบกระเทือนค้ำความมั่นคงของชาติ ค้ำนั้นแนวทางและหลักการพัฒนาชุมชน จึงยึดหลักการแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ²⁹ "การพัฒนาชุมชนต้องยึดหลักประชาธิปไตยเป็น

²⁸ ประสิทธิ์ เทียมเกษ, "การบริการชุมชนของวิทยาลัยครูตามทัศนคติของผู้บริหาร การศึกษา ครูและผู้นำท้องถิ่นในเขตการศึกษา 5", หน้า 98.

²⁹ ไพรัตน์ เกษะรินทร์, การบริหารงานพัฒนาชนบท, หน้า 56

แนวทางขั้นพื้นฐานในการพัฒนาชนบทและเน้นความต้องการอันแท้จริง และความต้องการจำเป็นของประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดทำแผนและโครงการพัฒนาชุมชน" อีกทั้งยังเป็นหน้าที่ที่กรมพัฒนาชุมชนควรจะต้องรับผิดชอบในการให้ความรู้พื้นฐานทางการ เมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในชนบท นักพัฒนาทุกคนจึงต้องยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน และจากผลการวิจัยของ จารุวรรณ วัฒนกุล³⁰ พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมระดับตำบลส่วนใหญ่ มีความเห็นด้วยในระดับมากกว่าครูและโรงเรียนมัธยมระดับตำบล ควรมีหน้าที่ในการพัฒนา การเมืองการปกครอง ครูและโรงเรียนจึงเห็นความสำคัญในการปลูกฝังแนวคิดทางการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่น และนักศึกษาวิชา เอกการพัฒนารวมชน เมื่อจบการศึกษาออกไปประกอบอาชีพครู พัฒนาการ หรืออื่น ๆ ในชุมชนย่อมจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาบ้านการเมือง การปกครอง ขณะเดียวกัน ครู อาจารย์ หากมีทัศนคติที่ค้ำชูมีส่วนสนับสนุนและปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่นักศึกษาด้วย ซึ่งจากผลการวิจัยของ สมชาย สิทธิพงศ์³¹ ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเมืองของอาจารย์วิทยาลัยครู พบว่า อาจารย์ที่วิทยาลัยครูทุกกลุ่มมีทัศนคติที่ดีต่อการเมือง และอาจารย์วัยสูงอายุ วัยกลางคน และ อ่อนวัย มีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองไม่แตกต่างกัน

ทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทในค่านิยมและวัฒนธรรม พบว่า นักศึกษามีทัศนคติอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับค่านิยมอื่น ๆ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผลของการพัฒนา ทำให้สังคมชนบทตลอดจนวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตลอดจนวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนชนบทเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อีกทั้งคนในชนบทยังต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการศึกษาจึงควรมีบทบาทในการ

³⁰ จารุวรรณ วัฒนกุล, "ความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมระดับตำบลที่อยู่นอกโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทเกี่ยวกับหน้าที่ของครู และโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน", หน้า 104.

³¹ สมชาย สิทธิพงศ์, "การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเมืองของอาจารย์วิทยาลัยครู", (ปริญญาบัตรศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2519), หน้า 26 - 28.

เตรียมสมาชิกของสังคมให้ปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงนั้นได้ ดังที่ อะคิน รัตพันธ์³² กล่าวว่า "การศึกษาควรมีบทบาทในการสร้างปัญญาชนที่มีคุณภาพเหมาะสมกับภาวะการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เตรียมคนให้รู้จักและเลือกใช้เทคนิควิทยา รวมทั้งต้องหล่อหลอมคนให้สามารถเลือกสรรและผสมผสานวัฒนธรรมเก่าและวัฒนธรรมใหม่อีกด้วย" ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรจะต้องเตรียมคนให้เข้า กับภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยอันเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศ บทบาท ของสถานศึกษาในการเตรียมคน อาจดำเนินการดังนี้คือ³³ คัดเลือกเนื้อหาสาระและแนวทาง ปฏิบัติที่เหมาะสมและมีประโยชน์สำหรับผู้เรียน และดัดแปลงวัฒนธรรมเดิมให้เหมาะสมกับสถาน การณ์ปัจจุบันหรือคิดค้นแนวทางและกรรมวิธีใหม่ ๆ ให้สังคมที่ซัดกับวัฒนธรรมเดิม และทั้งนี้จาก แนวคิดดังกล่าว ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ วัฒนกุล³⁴ ที่พบว่า กิจกรรมพัฒนา ชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรมในด้านการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนที่มีคุณธรรม เช่น มีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ของตน ไม่ผิดใจต่ออายุขัย เพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไปนั้น ครูโรงเรียนมัธยมระดับตำบลมีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปมาก ความเจริญด้านวัตถุ อยาามขุต่าง ๆ มีมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ตะวันตกบางประการ ทำให้คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ประชาชนลดน้อยไป ดังนั้น การศึกษานอกจากจะเตรียมคนให้ปรับตัวเข้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม บทบาทที่สำคัญ อีกประการหนึ่งคือ ต้องส่งเสริม อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กับการ พัฒนาประเทศอีกด้วย เพื่อให้ นักเรียนนักศึกษาและประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม วัฒนธรรมและ การพัฒนาประเทศไปพร้อม ๆ กัน

³² อะคิน รัตพันธ์, "มานุษยวิทยากับการศึกษา", สังคมศาสตร์กับการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2522, หน้า 165.

³³ ธีวัฒน์ นิจนทร, การศึกษากับการพัฒนาชุมชน, หน้า 105.

³⁴ กรมการฝึกหัดครู, หลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2528 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2529, หน้า 27.

การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนารวมชนที่มีต่อการพัฒนาชนบท เมื่อรวมทุกคำถามพบว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชนบท กล่าวคือ ใ้แก่คำถามการศึกษา อ่านอาชีพ และ เศรษฐกิจ คำนำโครงการและสุขภาพอนามัย คำนำสังคมและวัฒนธรรม และคำถามการเมือง การปกครอง ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย หลักสูตรที่ว่า³⁵ เพื่อผลิตครูที่สามารถปลูกฝังนิสัยรักงานพัฒนาท้องถิ่นให้นักเรียนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาได้ และสัญญาสัญญาวิวัฒน์³⁶ ใ้อธิบายถึงขอบเขตของการพัฒนารวมชนไว้ว่า จะต้องพัฒนาไปพร้อมกันหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม อนามัยและสาธารณสุข ถ้าหากมีการวางแผนการพัฒนารวมชนในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวพร้อมกัน ก็จะช่วยให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างมาก การพัฒนาแต่เพียงด้านหนึ่งด้านใดก็ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ หรือถ้าประสบความสำเร็จก็จะเป็นยาวหรืออยู่ได้ไม่นาน

ดังนั้น ขอบเขตในการพัฒนารวมชน จึงควรประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) การพัฒนาการศึกษา โดยการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เพื่อให้มีคุณภาพสูงและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้นทั้งในด้านการเรียนและการประกอบอาชีพ มีการปรับปรุงคุณภาพครู นักเรียน อุปกรณ์การสอน และการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและดำเนินการศึกษาของชุมชนอย่างเต็มที่ โดยมีรัฐบาลให้การสนับสนุนด้านการเงิน อุปกรณ์และเทคนิควิทยาการตามความเหมาะสม

(2) การพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจของชุมชน โดยการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการและแนวความคิดตลอดจนวิธีอุปกรณ์

³⁵สัญญา สัญญาวิวัฒน์, พัฒนารวมชน (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช 2522, หน้า 16 - 19.

³⁶จารุวรรณ วัฒนกุล "ความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมระดับตำบลที่อยู่นอกโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทเกี่ยวกับหน้าที่ของครู และโรงเรียนในการพัฒนารวมชน" หน้า 104.

ในการผลิต หรือการประกอบอาชีพให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง รู้จักใช้เทคโนโลยีและ
วิทยาการใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ซึ่งควรจะเป็นเทคโนโลยีที่ประหยัด ใช้ง่ายและ
ไม่ยุ่งยากซับซ้อน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนยังรวมถึงการจัดหาและก่อกองแหล่งเงินทุนการ
เพิ่มความสามารถในการหาและติดต่อกับตลาด เช่น การตั้งสหกรณ์ การปรับปรุงระบบขนส่งสินค้า
ระบบสื่อสาร เป็นต้น

(3) การพัฒนาบ้านโภชนาการ และสุขภาพอนามัย การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของชุมชน
ให้น่าอยู่ ให้ประชาชนได้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องสุขลักษณะ มีการสร้างสถานพยาบาลหรือสถานอนามัย
เพื่อป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ มีการส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง โดยให้ความ
รู้ที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น อาหาร โภชนาการ ยารักษาโรค วิธีการทำงานและการพักผ่อน การ
วางแผนครอบครัว การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นต้น

(4) การพัฒนาทัศนสังคมและวัฒนธรรม โดยการรักษาศิลปะ วรรณคดี ประเพณีและ
ค่านิยมที่ยังเหมาะสมกับกาลสมัย การเปลี่ยนแปลงระบบความเชื่อ บรรทัดฐาน ตลอดจนพัฒนา
สถาบันและองค์การทางสังคมให้เปลี่ยนแปลงบทบาทที่ถูกต้อง

(5) การพัฒนาทางด้านการเมืองการปกครอง โดยการส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนมี
ความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ให้รู้จักสิทธิและ
หน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนและพลเมืองของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้า
ไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

การมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชนบทของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้าน
จึงเป็นผลที่ต้องการพัฒนาชนบทในอนาคต หากนักศึกษาเหล่านี้ไม่มีโอกาสออกไปประกอบอาชีพด้าน
การพัฒนาชุมชนจริง ทั้งนี้เพราะ "การพัฒนาชุมชนเป็นการนำเอางานด้านต่าง ๆ มาผสมผสาน
(Integrative Approach) เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจังซึ่งจะทำให้ชุมชนนั้นมีความ
เจริญก้าวหน้าทุก ๆ ด้าน ในขณะที่การพัฒนาทำอื่น ๆ ทำเพียงด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะแล้ว
ก็สิ้นลง

3. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาต่างกัน พบว่า นักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนที่มีอายุต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มที่มีอายุ 19 และ 20 ปี จะมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชนบทดีกว่ากลุ่มที่มีอายุ 22 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษากลุ่มอายุ 19 ปี และ 20 ปี ยังต้องการที่จะศึกษาหาความรู้ในเนื้อหาวิชาที่เรียน และต้องการมีผลการสอบที่ได้เกรดดีกว่ากลุ่มที่มีอายุ 22 ปี ซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของการ เรียนและจะต้องจบการศึกษาออกไปหางานทำ

เปรียบเทียบสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษา คำนึงถึง พบว่า เพศหญิงมีทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทดีกว่าเพศชาย อาจเป็นเพราะนักศึกษาหญิงมีความตั้งใจในการประกอบอาชีพที่ตรงกับสาขาวิชาเอกที่กำลังศึกษาอยู่ จึงมีทัศนคติที่ดีกว่านักศึกษาชายที่อาจมุ่งศึกษาเพื่อความก้าวหน้าในชีวิตและหน้าที่การงานในอนาคตของตน

เปรียบเทียบสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษา คำนึงรายได้ของมารดา พบว่า นักศึกษาที่มารดา มีรายได้ต่ำกว่า 1,500 บาทต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิตา รัชพลเมือง³⁸ ที่พบว่า นักศึกษาที่เกิดในท้องถิ่นที่มีรายได้ต่ำมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่เกิดในท้องถิ่นที่มีรายได้สูง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมพร อยู่มิ³⁹ พบว่านักศึกษามีภูมิสำเนาอยู่ในเขตที่มีฐานะความเป็นอยู่ระดับปานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกรมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมดีกว่านักเรียนที่มีภูมิสำเนาอยู่ในเขต

³⁸ ชนิตา รัชพลเมือง, วารสารสังคมศาสตร์, 18 มีนาคม 2524, หน้า

57 - 65.

³⁹ สมพร อยู่มิ, "การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมและความตั้งใจจะประกอบอาชีพเกษตรกรรวมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีภูมิลำเนาต่างกัน", (ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 103.

ที่มีฐานะความเป็นอยู่สูง ยังขัดแย้งกับ อานนท์ อาภาภิรมย์⁴⁰ กล่าวว่า เด็กที่มาจากครอบครัว
ที่ยากจนมักจะเป็นปัญหายุ่งยากของสังคม เพราะเด็กไม่ได้รับการเอาใจใส่อบรมอย่างเพียงพอ
ตลอดจนไม่ได้รับความรักความเมตตาจากบิดามารดา ทั้งนี้อาจเนื่องจาก นักศึกษาส่วนใหญ่มา
จากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งอาศัยอยู่ในชนบท บิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่
จะมีเวลาว่างพอที่จะเอาใจใส่อบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนได้ดีกว่าครอบครัวที่ประกอบอาชีพอื่น
ที่มีใคอาศัยอยู่ในชนบท

เปรียบเทียบสถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคมและการศึกษา ด้านเหตุผลในการเลือก
เรียนวิชาเอกการพัฒนารชุมชน พบว่า นักศึกษากลุ่มที่มีเหตุผลว่าเลือกเรียนวิชาเอกการพัฒนาร
ชุมชนเพราะชอบงานด้าน การพัฒนารชุมชน มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนารชนบทดีกว่า กลุ่มนักศึกษาที่มี
เหตุผลในการเลือกเรียนวิชาเอกดังกล่าว เพราะเหตุผลที่ว่า จบแล้วหางานทำง่าย ดังนั้นเมื่อ
นักศึกษารส่วนมากที่ชอบงานด้าน การพัฒนารชุมชน จึงน่าจะเป็นบุคคลที่สามารถทำหน้าที่ด้าน การเป็น
ผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นและครูที่สามารถปลุกฝังให้เยาวชนรักท้องถิ่นของตนได้ตามที่มุ่งหมาย
ของหลักสูตรวิชาเอกการพัฒนารชุมชนทองการคือ " เพื่อผลิตครูที่เป็นผู้นำของท้องถิ่นในการพัฒนา
ท้องถิ่นของตน รู้จักสำรวจรวบรวมข้อมูล เข้าใจปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น
ตลอดจนผลิตครูที่สามารถปลุกฝังเยาวชนให้รักท้องถิ่นของตน"⁴¹ นอกจากนี้ในเนื้อหาวิชาที่กำหนด
ในหลักสูตรวิชาเอกการพัฒนารชุมชน จากผลการวิจัยของ เพ็ญศรี มั่นนาค⁴² พบว่า เนื้อหาวิชา

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁰ อานนท์ อาภาภิรมย์, สังกะสังคมและปัญหาสังคมไทย, หน้า 150.

⁴¹ กรมการฝึกหัดครู, หลักสูตรสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2528 เพิ่มเติม
พุทธศักราช 2524, หน้า 242.

⁴² เพ็ญศรี มั่นนาค, การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอน
เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาเอกการพัฒนารชุมชน รัศมีประกาศนียบัตรวิชาการศึกษารชั้นสูง", หน้า
156.

ในหลักสูตรส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาเข้าใจปัญหาของท้องถิ่น และสามารถประสานงานกับหน่วยงานชุมชนอื่นได้ก็ เนื้อหาวิชาในหลักสูตร จึงน่าจะมีส่วนส่งเสริมให้นักศึกษาที่ชอบงานพัฒนาชุมชนเป็นพื้นฐานนั้น มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนมากขึ้น

เปรียบเทียบสถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคมและการศึกษาคำนการ สนับสนุนให้ศึกษาต่อของบิคมารคา หรือผู้ปกครอง พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อจากบิคมารคา มีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนดีกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อในสาขาวิชาเอกคัจฉฉาว ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อในวิชาเอกพัฒนาชุมชน ได้รับการช่วยเหลือในด้านทุนการศึกษาอย่างเพียงพอจากบิคมารคาหรือผู้ปกครอง จึงมีส่วนสนับสนุนให้นักศึกษามีกำลังใจที่จะศึกษาเล่าเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนมากกว่านักศึกษากลุ่มที่บิคมารคาหรือผู้ปกครองไม่ได้ให้การสนับสนุนในการศึกษาต่อ

สำหรับการเปรียบเทียบสถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคมและการศึกษา เกี่ยวกับจำนวนที่นั่งในครอบครัว จำนวนเงินที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายประจำเดือน ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ของบิดา ภูมิสำเนา พบว่า นักศึกษามีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร อยู่พิมพ์⁴³ พบว่า ตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา ขนาดของครอบครัว การมีญาติประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการมีภูมิสำเนาอยู่ในเขตที่มีอุปสรรคเพื่อการเกษตรต่างกัน มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่แตกต่างกัน

4. จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เกี่ยวกับองค์ประกอบของสถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคม และการศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติในการพัฒนาชุมชนของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายได้คือ จำนวนเงินที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายประจำเดือน (x_{11}) ระดับการศึกษาสูงสุดก่อนเข้ารับการศึกษานในวิทยาลัยครู (x_{13}) รายได้ของมารดาต่อเดือน (x_8) ตัวแปรอื่น ๆ นั้นไม่มีอิทธิพลหรือมีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนของ

⁴³ สมพร อยู่พิมพ์, "การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีภูมิหลังต่างกัน หน้า 102.

นักศึกษาวิชาเอกนี้ แนวทางในการประกอบการพิจารณาคัดเลือกนักศึกษาที่จะเข้ามารับการศึกษา วิชาเอกการพัฒนาชุมชนในวิทยาลัยครู สามารถที่จะพิจารณาได้จากคุณลักษณะทางด้านจำนวนเงิน ที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายประจำเดือน ระดับการศึกษาสูงสุดก่อนเข้ามารับการศึกษาในวิทยาลัยครู และรายได้ของมารดาของนักศึกษา สำหรับรายได้ของมารดาพบว่า นักศึกษาที่มีรายได้น้อยกว่า 1,500 บาทต่อเดือนจะมีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนดีกว่านักศึกษามีรายได้สูงกว่า 1,500 บาทต่อเดือน (คงคารางที่ 14) ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันระหว่างรายได้ของมารดา กับทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนของนักศึกษา จึงเป็นแนวทางอย่างหนึ่งที่วิทยาลัยครูเปิดสอนวิชาเอก การพัฒนาชุมชน จะนำไปพิจารณาประกอบการคัดเลือกนักศึกษาที่จะเลือกเรียนในวิชาเอกนี้ เพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมที่จะออกไปเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนเป็นบุคคลที่เห็นคุณค่า และปรับปรุงในวิชาชีพของตนให้ก้าวหน้าเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเป็นการผลิตครูที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม

5. ด้านความคาดหวังในการประกอบอาชีพของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาวิชาเอก การพัฒนาชุมชนจะประกอบอาชีพพัฒนากร มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการ ทำงานทางด้านการพัฒนาชุมชน ซึ่งตรงกับวิชาเอกที่ตนกำลังศึกษาอยู่ อีกทั้งยังสอดคล้องกับเหตุผล ที่นักศึกษาเลือก เรียนวิชาเอกการพัฒนาชุมชน ส่วนใหญ่ตอบว่า เลือกเรียนเพราะชอบงานพัฒนา ชุมชน และเป็นที่น่าสนใจกว่า ความคาดหวังในการประกอบอาชีพของลงไป คือ ต้องการ ประกอบอาชีพอะไรก็ได้ ประกอบตามสถานที่ประสงค์จะไปทำงานหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว นักศึกษาส่วนใหญ่ประสงค์จะไปทำงานที่ใดก็ได้ขอให้มีงานทำ ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตชนบท ปัญหาทางเศรษฐกิจจึงเป็นปัญหาที่ สำคัญที่ไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกงาน สถานที่ในการทำงานมากนัก ทั้งนี้ เนื่องจากพบว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวในชนบทประสบปัญหาความยากจนและปัญหาและปัญหาการว่างงานในฤดูแล้ง⁴⁴ จึงจะเห็นได้จากการสำรวจภาวะการมีงานทำของเกษตรกรไทย พบว่า ในฤดูฝนจำนวนคนมี งานทำประมาณ 13 ล้านคน และมีชั่วโมงการทำงานเกินกว่า 50 ชม./สัปดาห์/คน แต่ใน ฤดูแล้งจำนวนคนมีงานทำจะลดลงเหลือเพียง 9 ล้านคน โดยมีส่วนหนึ่งยังคงหางานทำอยู่ในสาขา

⁴⁴ สำนักวิจัยสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในชนบท.

เกษรและจะมีชั่วโมงการทำงาน/สัปดาห์/คน ลดลงจำนวนมาก อีกส่วนหนึ่งจะเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตลาดแรงงานนอกสาขาเกษร สำหรับแรงงานที่เหลืออยู่อีกประมาณ 4 ล้านคน จะออกไปนอกตลาดแรงงานและอยู่กับบ้านเฉย ๆ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนมหาศาล⁴⁵

สำหรับอาชีพครู เป็นอาชีพที่นักศึกษาส่วนน้อยคาดหวังที่จะเลือกประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษาแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันนักศึกษาที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยครูในสาขาต่าง ๆ มีจำนวนมากที่ยังไม่สามารถหางานทำได้ ประกอบภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวนักศึกษาที่กล่าวข้างต้น จึงทำให้นักศึกษาเลือกประกอบอาชีพครูน้อยกว่าอาชีพอื่น ทั้งนี้ กินเบอร์ก⁴⁶ กล่าวว่า "การเลือกอาชีพของคนขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสิ่งที่เลือก แต่ละคนย่อมเลือกอาชีพตามองค์ประกอบที่แตกต่างกัน การเลือกอาชีพของแต่ละบุคคลโดยทั่วไปรับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่น บิคา มาร์คา การตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง เป็นการตัดสินใจที่มีผลต่อตนเองและสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁵สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ประเทศไทย,
หน้า 21.

⁴⁶S.W. Ginberg, *The Personal and Guidance Journal*, 44
(1965), pp. 254-257.

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาทรายวิชาบังคับและวิชาเลือกตามหลักสูตรวิชาเอก การพัฒนาชุมชน เพื่อปรับปรุงเนื้อหาทรายวิชาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชนบทของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้าน
2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำนายทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ระดับการศึกษาชั้นสูงก่อนเข้ารับการศึกษาในวิทยาลัยครู จำนวนเงินที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายประจำเดือน และรายได้ของมารดาของนักศึกษา ตัวแปรเหล่านี้จะนำมาประกอบการพิจารณาคัดเลือก นักศึกษาที่เลือกเรียนวิชาเอกการพัฒนาชุมชน เพื่อมุ่งหวังที่จะได้บุคคลที่มีความตั้งใจจริงต่อการประกอบอาชีพด้านการพัฒนาชุมชน และเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะออกไปเป็นผู้นำในท้องถิ่นชนบท
3. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นนอกเหนือจากตัวแปรในองค์ประกอบด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษา ซึ่งตัวแปรอื่น ๆ อาจจะมีผลต่อการอธิบายทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน เช่น ตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะที่คี่ของผู้บริการชุมชน
4. ควรมีการติดตามผลด้านทัศนคติต่อการพัฒนาชนบทและด้านการประกอบอาชีพของนักศึกษาวิชาเอกการพัฒนาชุมชน ที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย